

Seleucia

Sayı X - 2020

Olba Kazısı Serisi

Seleucia X

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren ULAKBİM'de taranmaktadır.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yegül
Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Merih Ereğ
Doç. Dr. Deniz Kaplan
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Dr. Öğr. Üyesi Safiye Aydın
Dr. Öğr. Üyesi Figen Çevirici Coşkun
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Öğr. Üyesi Muammer Ulutürk
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Yegün
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia
Olba Kazısı Serisi
Sayı: 10

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarımı

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Öğr. Gör. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33343,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E – posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Adres

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara
Tel: 0312 419 85 67
Sertifika no: 20193
www.bilginkultursanat.com
e-mail: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Parkur Form Ofset Matbaacılık
Merkez San. Sit. 1341. Cad. No: 45
İvedik OSB, Yenimahalle - Ankara
Sertifika No: 42235

Dağıtım

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara
Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı 10 | Mayıs 2020

Artemis Tapınağı ve Altın Sardes'in Kraliçeleri
Queenly Gifts to Golden Sardis and the Temple of Artemis

Fikret K. Yegül
9

İzmir Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Kilya Figürini
A Group of Kilia Figurines from the Archaeological Museum of İzmir

Barış Gür - Ayşe Füzüzan Caman
35

Silifke Müzesi Örnekleri Bağlamında Roma Dünyasında Cam Çubukların İşlevleri Konusunda Görüş ve Öneriler
Suggestions and Views About The Functions of Glass Rods in The Light of Two Examples from The Museum of Silifke

Emel Erten
57

Niğde, Ulukışla'da Lulua (Lülüve) Kalesi
The Lulua (Lülüve) Castle in Ulukışla, Niğde

Lale Yılmaz - Halil Sözlü
75

Kurul Kalesi Pişmiş Toprak Kandilleri
Terracotta Oil Lamps from Kurul Fortress

Leyla Yorulmaz
97

Elazığ Müzesi'nden Bir Grup Urartu Mühürü
A Group of Urartian Seals from the Elazığ Museum

Pınar Pınarcık - Bilcan Gökce
127

Phokaia'nın Hellenistik ve Roma Dönemi Mezarları ile

Ölü Gömme Gelenekleri
Burial Customs and Tombs in Hellenistic and Roman Period Tombs of Phocaea

Sabri Arıcı
155

Mersin Müzesi'nden Hellenistik Dönem'e Ait Bir Mezar Steli

A Hellenistic Grave Stele from Mersin Museum
Ulus Tepebaş - Handegül Canlı
185

Olba'dan Roma Erken İmparatorluk Dönemi Üfleme Cam Buluntuları
Early Roman Imperial Blown-Glass Finds from Olba

Emel Erten - Emine Akkuş Koçak
203

Pontos Bölgesi Basamaklı Tünellerinin Köken ve İşlevleri Üzerine Bazı Öneriler
Some Suggestions on Origins and Functions of the Stepped Tunnels in Pontos Region

S. Yücel Şenyurt - Ahmet Emirhan Bulut
227

Bingöl Şerevdirin Yaylası'nın Kaya Üstü Resimleri ve Kaya Altı Yerleşiminin Değerlendirilmesi
The Evaluation of On-Rock Pictures and Under-Rock Settings of Bingöl Şerevdirin Plateau

Sırrı Tiryaki
251

Anemurium Nekropol Kilisesi Heraclius Defnesi
A Heraclius Hoard in Anemurium Necropolis Church

Kasım Oyarçin - Mehmet Tekocak
269

Kurul Kalesi Kazılarında Ele Geçen Kalıp Yapımı Kabartmalı Kâseler
The Moldmade Relief Bowls found in Kurul Fortress

S. Yücel Şenyurt - Leyla Yorulmaz
297

Miletos'tan (Ionia) Koç Başı Saplı Bir Patera
A Terracotta Handled Paterra with Ram Head from Miletus (Ionia)

Reyhan Şahin
329

Tarsus Müzesi'nden İki Triglif-Metop Frizi
Two Tryglyph-Metope Friezes from the Tarsus Museum

Gamze Evgen
355

Olba Manastırı Kazıları Üzerine Değerlendirmeler
Some Observations on the Excavations in the Monastery of Olba

Murat Özyıldırım
375

Kitap Tanıtımı
Book Review

Roman Architecture and Urbanism - From the Origins to Late Antiquity

Emel Erten
389

Antik Dönemden Osmanlı Dönemine Smyrna/İzmir Kemik Objeleri

Halil Özkan
395

PRAEFATIO

Seleucia Dergisi'nin 2020 yılı sayısını sizlere sunarken bunun dergimizin onuncu sayısı olduğunu da hatırlatmaktan mutluluk duymaktayız. Kısıtlı mali olanaklarımıza karşın, meslektaşlarımızın çalışmalarıyla bize verdikleri destek sayesinde aralıksız on yıl boyunca Seleucia'yı size ulaştırabildiğimiz için gururluyuz. Dileğimiz, Seleucia'nın yayın hayatını gelecekte de sürdürebilmesi ve eski çağ kültürleri ve uygarlıkları ile ilgili olarak yapılan çalışmaların değerlendirmelerini, sonuçlarını nice yıllar boyunca sizlere sunmaya devam etmesidir. Bizi bugünlere taşıyan gelmiş geçmiş tüm sayıların yazarlarının, hakemlerinin, bilim kurulu üyelerinin ve yayıncılarının verdikleri emek için şükranlarımızı sunuyor; bizi her aşamada yüreklendiren okuyucularımızın da Seleucia'nın bugünlere ulaşmasındaki katkılarını unutmuyoruz.

Bu sayımızda her biri değerli meslektaşlarımız tarafından kaleme alınan on altı ayrı makaleye yer vermekteyiz. Bunlar, seramikten, cama; mimarlık ve plastikten, numizmatik ve gliptiğe Anadolu coğrafyasının sunduğu verilerin incelendiği çalışmalardır.

Seleucia bir yandan onuncu sayısı yayınlamakta olmasının mutluluğunu yaşamaktayken; diğer yandan da editörlerimiz Prof. Dr. Fikret Yegül ve Prof. Dr. Diane Favro'nun kazandıkları büyük başarıyı da sizlere duyurmak isteriz. Onların Roman Architecture and Urbanism - From the Origins to Late Antiquity başlıklı kitapları, ABD'de Amerikan Yayıncılar Birliği (AAP) tarafından verilen ve yıl içinde yayınlanan 700-800 kitabın yarıştığı PROSE Excellence büyük ödülünü 2020 yılında kazanan beş yapıttan biri seçildi; aynı zamanda kendi kategorisinde de birinci oldu. Söz konusu kitapla ilgili tanıtım yazısını Seleucia'nın bu sayısında bulabilirsiniz. Editörlerimizi hem böylesine değerli bir yapıtı bilim dünyasına kazandırdıkları için, hem de kazandıkları seçkin ödül nedeniyle candan kutluyor ve başarılarının devamını diliyoruz.

Seleucia'nın onuncu sayısını sizlere sunarken, bu sayıda çalışmalarını bizimle paylaşmayı tercih ettikleri için öncelikle yazarlarımıza teşekkür ederiz. Dergimize sunulan çalışmaları titizlikle inceleyen; sahip oldukları birikimi kıymetli önerileriyle paylaşan hakemlerimizin katkısı bizim için unutulmazdır. Son olarak da bu sayının yayına hazırlanmasında emeği geçen grafiker İsmet Filizfidanoğlu'na ve Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları sahipleri Şükrü Devrez ve Engin Devrez'e şükranlarımızı sunarız.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Öğr. Gör. Murat Özyıldırım

PREFACE

While presenting the 2020 issue of *Seleucia*, we are happy to announce the tenth anniversary of our journal. While presenting the 2020 issue of *Seleucia*, we are happy to announce the tenth anniversary of our journal. Despite financial limitations, we are proud to have published ten issues, one each year, without any interruptions, a feat made possible with the invaluable support of our colleagues. We wish that *Seleucia* will endure and continue to publish issues containing valuable works on ancient cultures and civilizations for years to come. We would like to express our gratitude to all the contributors, referees, scientific committee members, and publishers of past and present issues, as well as to our readers for their continuous support and encouragement.

In this issue there are sixteen articles documenting and evaluating pottery and glass material, sculpture, numismatics, glyptics, and epigraphic evidence from archaeological sites in Anatolia.

In addition to the appearance of *Seleucia*'s tenth issue, we would like to announce that the book *Roman Architecture and Urbanism - From the Origins to Late Antiquity* by our editors Prof. Dr. Fikret Yegül and Prof. Dr. Diane Favro received the Prose Excellence Award from the Association of American Publishers (AAP) as the top reference book of 2020, chosen from among over 800 publications. You will find a review of the book within this issue of *Seleucia*. We would like to congratulate our editors for their success and thank them for presenting such a valuable account on Roman architecture and urbanism, including notably a lengthy chapter on the architecture of Asia Minor.

Finally, we wish to express our gratitude for our contributors and meticulous referees who worked hard for this issue as well as to graphic designer İsmet Filizfidanoğlu and our publishers Şükrü Devrez and Engin Devrez of Bilgin Culture and Art Publications.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Öğr. Gör. Murat Özyıldırım

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayınlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Tarsus Müzesi'nden İki Triglif-Metop Frizi

Gamze Evgen*

Öz

Dor düzeni, antik dönem anıtsal mimarisinde kullanılan en erken düzendir. Tapınak mimarisinin dışında kamu ve sivil yapılarında da kullanılan dor düzeni Anadolu'da birçok kentte tercih edilen bir uygulama olmuştur. Kilikia Bölgesi'nde de uygulanmış olan bu düzenin kalıntılarına Doğu Dağlık Kilikia Bölgesi'nde rastlanılmaktadır. Şimdiye kadar Ovalık Kilikia'da dor düzeni ile inşa edilmiş bir yapı ortaya çıkmamıştır. Fakat Tarsus Müzesi tarafından gerçekleştirilen bir sondaj çalışmasında, dor frizine ait iki blok bulunmuştur. Bu bloklar Tarsus ve Ovalık Kilikia'da dor mimarisinin uygulandığına işaret eden tek bulgulardır. Bloklar kireç taşından yapılmış olması nedeniyle aşınmış ve profil özellikleri kaybolmuştur. Blokların işleniş özellikleri genel bir fikir verse de profil özelliklerinin saptanması güçtür. Yarım gliflerin bitimleri belirsizdir ve hem triglif hem de metop taeniasının üzerine gelen faskia profili tanımlanamamaktadır. Dolayısıyla söz konusu blokların birebir benzer örneklerinin bulunması ve kesin tarihlenmesi güçtür. Bu nedenle triglif ve metop ölçülerinin birbirine oranları belirlenerek, benzer oranlara sahip örnekler aranmıştır. Bir diğer ipucu verebilecek özellik, triglif ve metop taeniasının eşit yükseklikte işlenmesidir. Buradan yolda çıkarak benzer örnekler tespit edilmiştir. Tarsus Müzesi'nde bulunan bu dorik frizler, Tarsus'ta antik dönem mimarisinde dor düzeninin kullanıldığını gösteren ilk örneklerdir. İlk defa bu çalışma ile tanıtılan blokların tespiti bu açıdan önem taşır.

Anahtar Kelimeler: Dor düzeni, Friz, Triglif, Metop, Tarsus, Kilikia.

* Gamze Evgen (MA), Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy/Mersin, TÜRKİYE. E-posta: gamzeevgen@gmail.com. orcid no: 0000-0003-3968-7850. Tarsus Müzesi'nde bulunan triglif-metop frizlerinin çalışılması için izin veren Tarsus Müze Müdürlüğü'ne teşekkür ederim. Bu çalışma Mersin Üniversitesi BAP birimi tarafından sağlanan 2018-1-TP3-2879 no'lu proje kapsamında desteklenmiştir.

Two Triglyph-Metope Friezes from the Tarsus Museum

Abstarct

The Doric order is the earliest order which is used in the ancient monumental architecture. In addition to the temple architecture, the doric order, which is also used in public and civil buildings, has been preferred in many cities in Anatolia. Remains of this order, which also used in the Cilicia, are found in the Eastern Rough Cilicia. So far, not any structure that was built with the doric order has yet been found in Plain Cilicia. However, two blocks belonging to the doric frieze were found in the sounding work conducted by Tarsus Museum. These blocks are the only signs indicating that doric architecture was implemented in Tarsus and Plain Cilicia. The blocks were eroded as being carved out of limestone and their profile features were lost. Although the processing properties of the blocks give a general idea, it is difficult to determine the profile features. The endings of the half glyphs are uncertain and the profile of the fascia overlying both taenia of the triglyph and the metope are undefined. Therefore, it is difficult to find identical examples and the exact dating of these blocks are not possible. Therefore, the ratios of triglyph and metope measurements should be determined and samples with similar ratios should be searched. Another clue is that the triglyph and metope taenias are processed at equal order. In this way, similar examples can be identified. These doric friezes in the Tarsus Museum are the only examples of the use of the doric order in the ancient architecture of Tarsus. The identification of the blocks introduced for the first time in this study is important in this respect.

Keywords: Doric order, Frieze, Triglyph, Metope, Tarsus, Cilicia.

Giriş

Tarsus şüphesiz antik dönemin en önemli kentlerinden birisidir¹. Özellikle Roma Dönemi'nde Kilikia Eyaleti'ne başkentlik yapmıştır. Ancak günümüzde Tarsus'un hala antik kentin üzerinde güçlü bir şekilde yaşıyor olması nedeniyle antik Tarsus'a ait anıtlar toprak altındadır. Buna karşın Donuktaş Tapınağı², Altından geçme olarak

---

1 Tarsus antik kenti ve yapıları ile ilgili genel olarak bk. Alkaç – Kaplan 2017.

2 Donuktaş Tapınağı ile ilgili yapılan çalışmalar için bk. Baydur – Seçkin 2001; Held

adlandırılan Hamam, Zeytin Pazarı'ndaki anıtsal yapı³, köprü ve kentin günümüze ulaşmış ana caddesi⁴, Tarsus'un mimarisinin görkemini bizlere sunmaktadır. Tarsus Müzesi tarafından gerçekleştirilen sondaj ve kurtarma kazıları sayesinde Tarsus'un antik dönem mimarisi ile ilgili yeni buluntular açığa çıkmaktadır .

Tarsus Müzesi'nce tespit edilen yapı kalıntılarında bir diğeri Barbaros Lisesi'nin bahçesinde tespit edilmiştir. 1984 yılında, temel hafriyatı sırasında Roma Yapısı⁵ olarak adlandırılan binanın kalıntılarında ulaşılmıştır. 1992 yılında ise müze tarafından yapı içerisinde inceleme yapılmıştır; 1993 yılında ise kazı çalışması gerçekleştirilmiştir⁶. Barbaros Lisesi'nin hemen yakınında bulunan Zeytin Pazarı'nda⁷ kurulacak olan semt pazarının temel hafriyatı sırasında sarnıç olarak adlandırılan yapı tespit edilmiştir. Bu alanda 2012-2015 yılları arasında Tarsus Müzesi tarafından kazı gerçekleştirilmiştir. Tarsus merkezde bulunan Roma Hamamı'nda yine Tarsus Müzesi bünyesinde 2004 yılında kazı çalışmaları başlatılmıştır. Anıtsal yapıların dışında nekropolis alanları da Tarsus Müzesi'nce ortaya çıkarılmıştır⁸.

Tarsus Müzesi'ne bağlı Aziz Paulus Kilisesi'nin bahçesinde bulunan iki adet triglif-metop bloğu da müze tarafından gerçekleştirilen sondaj çalışmalarında bulunmuştur. Bu çalışmada, Tarsus buluntusu söz konusu mimari bloklar tanıtılmaktadır, bulunan verilerden yola çıkılarak tarihlendirilmesinde bulunulmakta ve Tarsus'un antik dönem mimarisi için önemi sunulmaktadır.

2008, 163-192; Held – Kaplan – Burwitz 2015; Alkaç – Kaplan 2017, 65-73.

3 Kazı çalışmaları için bk. Adak – Adıbelli 2007, 101-114; Adak – Adıbelli 2013, 192-203. Kentteki hamam yapıları için bk. Alkaç – Kaplan 2017, 93-99.

4 Alkaç – Kaplan 2017, 77-88. Yapılan kazı çalışmaları için bk. Zoroğlu 1996, 245-262; Zoroğlu 1997, 401-408; Zoroğlu – Adıbelli – Doğan 1999, 463-474.

5 Alkaç – Kaplan 2017, 101-103, fig.78-80.

6 Barbaros Lisesi'nde gerçekleştirilen çalışmaların raporları Tarsus Müzesi'nden alınmıştır.

7 Alkaç – Kaplan, 2017, 96-98, fig. 75-76.

8 Alkaç – Kaplan, 2017, 105-116.

Tarsus Müzesi I nolu Triglif-Metop

Ölçüler: Yüksek: 48 cm, Uzunluk: 113 cm, Mtp. Gen: 41- 42,2 cm, Trg. Gen: 31 cm.

Tanım: Tarsus Müzesi tarafından gerçekleştirilen bir sondaj çalışmasında bulunmuştur⁹. Envanter numarası yoktur. Kireç taşı malzemeden yapılmıştır. Toprak altında kalmasından dolayı büyük ölçüde tahrip olmuştur. Bloğun dört kenarı da aşınmış ya da kırıktır. Triglif yüzeyi ve glifler büyük oranda aşınmıştır. Metop ve triglif üzerinde bulunan profiller ise özelliklerini yitirmiştir. Bu kısım kırıktır.

Blok üzerine iki metop bir triglif yerleştirilmiştir (Lev. 1-3). Sağdan ilk metop kareye yakın formdadır. Metop taeniası işlenmiştir, fakat bu kısım tahrip olmuştur. Metop taeniasının üzerinde taç profilinin varlığı anlaşılmaktadır. İlk metopun genişliği 41 cm, ikinci metopun genişliği ise 42,2 cm'dir. Glifler, triglif taeniasının aşağısından başlamaktadır. Glifler içe doğru üçgen form oluşturacak şekilde açılı işlenmiştir. Gliflerin üst bitimi dikdörtgen formludur. Üst dudak aşağı doğru eğimli kesilmiştir. Triglif taeniasının devamında taç kısmı bulunur. Fakat kırılmadan dolayı taç profili belirgin değildir. Metop taeniası ile triglif taeniası eşit yüksekliktedir.

Tarsus Müzesi II Nolu Triglif-Metop

Ölçüler: Yüksek: 48 cm, Uzunluk: 97,6 cm, Mtp. Gen: 39,6 cm, Trg. Gen: 28-30 cm.

Tanım: Tarsus Müzesi bahçesinde dikey bir şekilde durmaktadır. Müze tarafından gerçekleştirilen bir sondaj çalışmasında bulunmuştur¹⁰. Envanter numarası yoktur. Kireç taşı malzemeden yapılmıştır. Büyük oranda tahrip olan bloğun sağ alt köşesi kırıktır. Bloğun yüzeyi aşınmıştır. Üst uzun kenarda ise küçük kırılmalar ve aşınma vardır.

Blok üzerine iki triglif bir metop işlenmiştir (Lev. 4, 6). Friz bloğu soldan triglif ile başlamaktadır. Triglif taeniasının aşağısından başlayan glifler, üstte düz bitimlidir. Bunlar üçgen form oluşturacak şekilde açılı işlenmiştir. Üst dudak aşağı doğru eğimli kesilmiştir. Triglif taeniasının üzerinde taç kısmının olup olmadığı aşınmadan dolayı anlaşılamamaktadır. Triglifin ardından gelen metopun üzerinde taenia

9 Bloğun buluntu yeri bilinmemektedir.

10 Bloğun buluntu yeri bilinmemektedir.

varlığı görülmektedir. İkinci triglif sağ köşeden yukarıya doğru kırıktır. Glifler aşınmıştır. Bloğun alt, üst ve arka yüzeyleri kabaca düzlenmiştir. Bloğun alt yüzeyine “Δ” harfi kazınmıştır (Lev. 5).

Değerlendirme

Tarsus Müzesi tarafından gerçekleştirilen sondaj çalışmasında bulunan her iki bloğun korunma durumu, bloklar hakkında kesin sonuçlara varılmasını güçleştirmektedir. Bu sebeple öncelikle Tarsus'ta bulunan her iki bloğun stilistik açıdan incelenmesi ve bunların Kilikia Bölgesi'nde bulunan diğer dorik yapılara ait triglif-metop blokları ile karşılaştırılması gerekmektedir.

Kilikia Bölgesi'nde dor düzeni; tapınaklar, anıt mezarlar, peristil avlulu konutlar ve anıtsal sütunlarda tercih edilmiştir. Fakat bu yapılardan sadece sınırlı sayıda triglif-metop frizi korunmuş örnekler vardır. Bunlar; Kurşun Kalesi Tapınağı'na¹¹ ait dorik frizler, Yeniyurt anıt mezara ait in situ durumdaki triglif-metop blokları¹² ve Diokaisareia'daki Piramit Çatılı Kule Mezar'ın¹³ triglif-metop frizidir. Bu örneklerin tamamı Doğu Dağlık Kilikia (Olba) Bölgesi'nde bulunmaktadır. Korunma durumu iyi durumdaki bu örnekler dışında Diokaisareia Hellenistik Propylon'a¹⁴ ait triglif yüzeyi korunmuş dorik friz parçası bilinmektedir. Fakat yalnızca triglif yüzeyi korunmuş olduğundan kanonik dorik frize ait olan metop ve taenia kısımları bilinmemektedir. Korykos Yüzey Araştırmaları sırasında bir adet triglif-metop bloğu görülmüştür. Fakat hem dorik yapılara ait hem de arazide tekil durumda bulunan triglif-metop frizleri ile Tarsus'ta bulunan dorik frizler arasında stilistik bir benzerlik yoktur. Ayrıca dor düzeninde inşa edilmiş Yeniyurt anıt mezarı, Diokaisareia Piramit Çatılı Kule Mezar ve Kurşun Kalesi Tapınağı'nın kesin tarihleyici bir yapı yazıtı mevcut değildir.

11 Kurşun Kalesi'ndeki tapınak ile ilgili bk. Durugönül 1998, 285-286, fig. 6, 7; Söğüt 1998, 101-103, çiz. 40-42, fig. 49-51; Durugönül 2001, 159; Durukan 2003, 232-234; Şahin 2007, 129; Şahin 2008, 125; Şahin 2009, 440; Şahin 2010, 24; Şahin - Özdzibay 2014, 85-121.

12 Hild - Hellenkemper 1990, 462.

13 Keil - Wilhelm 1931, 59-60, fig. 89, lev. 31.90; Will 1949, 270-272, fig. 7; Toynbee 1971, 171; Fedak 1990, 88, fig. 111; Er-Scarborough 1991, 395-403, fig. 121-122, Plan 30-31; Berns 1999, 111-129; Durukan 2003, 234; Berns 2003, kat. no. 32A1, fig. 42; Linnemann 2013, 96-97; Er-Scarborough 2017, 131-134, fig. 4.1-2; Durukan 2019, 219-238.

14 Wannagat 2005, 131-137.

Tarsus'ta bulunan dorik friz bloklarında triglif ve metopların genişliği kanoniktir. Triglif taeniası ile metop taeniası eşit yükseklikte işlenmiştir. Dorik friz bloklarında metop taeniasının triglif taeniası ile eşit yükseklikte işlenmesi MÖ 4. yüzyıl sonu-3. yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır¹⁵. Bu uygulamanın standart hale gelmesi MÖ 2. yüzyılda gerçekleşmiştir¹⁶.

Kilikia Bölgesi'nde Diokaisareia Piramit Çatılı Kule Mezar'ın ve Kurşun Kalesi Tapınağı'nın¹⁷ dorik frizlerinde triglif ve metop taeniası eşit seviyede işlenmiştir. Berns, Piramit Çatılı Kule Mezar'ı stilistik açıdan değerlendirerek MÖ 2. yy. başı-MÖ 1. yy. ortalarına tarihlendirmiştir¹⁸. Durukan ise yapının Flaviuslar Dönemi ya da MS 1. yüzyıl içerisine tarihlendirilmesi gerektiğini önermiştir¹⁹. Fakat Durukan, 2019 tarihli son çalışmasında, mezar yapısını tarihsel süreç ile birlikte yeniden değerlendirerek, yapının inşası için MS 68 yılını önermiştir²⁰. Kurşun Kalesi Tapınağı ise Söğüt tarafından MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir²¹. Durugönül, yapının Flaviuslar Dönemi'nde inşa edildiğini önermiştir²². Şahin - Özdizbay, tapınağı MS 1. yüzyıla tarihlemişlerdir²³. Fakat her iki yapı da kesin tarihli değildir. Bu nedenle Anadolu ve çevresinden yazıtı ile tarihlenen ve Tarsus dorik frizleri ile benzer özelliklere sahip yapılara bakılmalıdır.

Yazıtı ile kesin olarak Hellenistik Dönem'e tarihlenen Mamurt Kale

15 Gider-Büyüközer 2013, 205-208; Gider-Büyüközer 2019, 133. Gider-Büyüközer, yazıtı ile tarihlenen Mamurt Kale Tapınağı (MÖ 302-263, Conze - Schazmann 1911, 22-24, fig. 3-4) ve Miletos Antiokhos Stoası'nda (MÖ 299-290, Knackfuss 1924, 31-47, fig. 39) triglif ve metop taeniasının eşit seviyede işlendiğine değinerek söz konusu uygulamanın MÖ 4. yüzyılın sonu 3. yüzyılın başında başladığını belirtmiştir (Gider-Büyüközer 2019, 133-134).

16 Coulton, Klasik Dönem'de triglif taeniasının, metop taeniasından yüksek işlenmesinin olağan olduğunu belirtir ve bu uygulamanın geç Hellenistik Döneme kadar devam ettiğini ifade eder. Bk. Coulton 1968, 171-172.

17 Şahin - Özdizbay 2014, res. 20-21.

18 Berns 1999, 111-129.

19 Durukan 2003, 234.

20 Durukan 2019, 129.

21 Söğüt, 1998: 102.

22 Durugönül, 2002: 157 vd.

23 Şahin - Özdizbay, 2014: 100, 105.

Tapınağı²⁴, Miletos Antiokhos Stoası²⁵, Pergamon Athena Kutsal Alanı L Şekilli Stoa²⁶ ve Yukarı Agora Tapınağı²⁷, Miletos Bouleuterionu²⁸ ve Priene Kuzey Stoa²⁹ yapılarının dorik frizlerinde triglif ve metop taeniası eşit yükseklikte işlenmiştir.

MÖ 302-263 yıllarına tarihlenen Mamurt Kale Tapınağı'nın triglif-metop frizinde, glifler dikdörtgen bitimlidir. Glifler taenianın hemen aşağısından başlamaktadır. Miletos Antiokhos Stoası'nın dorik frizinde, dikdörtgen bitimli glifler taenianın hemen altından başlamaktadır ve yarım glifler tam gliflerin altında işlenmiştir. Yapı, MÖ 299-290 yıllarına tarihlendirilmektedir. MÖ 197-159 yıllarına tarihlenen Pergamon Yukarı Agora Tapınağı'nda glifler Tarsus örneklerinden farklı olarak U bitimlidir. Pergamon L Şekilli Stoa'nın dorik frizinde ise glifler Tarsus örneklerinde olduğu gibi dikdörtgen bitimlidir. Fakat yarım glifler tam gliflerin altında işlenmiştir. MÖ 175-164 yıllarına tarihlenen Miletos Bouleuterionu'nda triglifler Antiokhos Stoası'nda olduğu gibi çalışılmıştır. Stoadan farklı olarak, Bouleuterion'da triglif ve metop taeniasının üzerine taç profili işlenmiştir. MÖ 155-125 yıllarına tarihlenen Priene Kuzey Stoa'nın dorik frizinde glifler taeniaya yaslandırılmıştır. Yarım gliflere kulak işlenmiştir. Triglif ve metop taeniası üzerinde taç profili bulunur.

Yoğun olarak MÖ 2. yüzyılda eşit seviyede işlenen metop ve triglif taeniası Roma Dönemi boyunca da tercih edilmiştir³⁰. Roma Dönemi yapılarından Aphrodisias Tiyatrosu proskenionu³¹ (MÖ 29/28) ve Sebasteion Kuzey Portiko'nun³² (MS 20-60) dorik frizlerinde triglif

24 Conze - Schazmann 1911, 22-24, fig. 3.10. Bir diğer dorik frizde glifler U bitimlidir. Bk. Conze-Schazmann 1911, fig.3.8.

25 Knackfuss 1924, 31-47, fig.39.

26 Bohn 1885, 36, lev.22.

27 Schrammen 1906, 109-110, lev. 30.2, 33.

28 Knackfuss 1908, 23, fig.30.

29 Wiegand - Schrader 1904, 195, fig. 188.

30 Gider-Büyüközer tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda, Karia Bölgesi'nde ve çevre bölgelerde bulunan mevcut dorik frizlerde triglif taeniası metop taeniasından yüksek işlenmiş bir Roma Dönemi örneği tespit edilmemiştir. Bu nedenle triglif ve metop taeniasının eşit seviyede işlenmesinin Roma Dönemi boyunca da devam ettiği anlaşılmıştır. Gider-Büyüközer 2013, 205-208; Gider-Büyüközer 2019, 133-134.

31 Erım 1973, 64, fig. 7; Erım 1978, 1069, lev. 326.5; de Chaisemartin - Theoderescu, 1991, 63-65, fig.15a; Rumscheid 1994, 9, lev. 10.3.

32 Erım 1981, 21-24; Erım 1983, 281-302; Erım 1984, 278-281, fig. 3; Hueber 1987, 101-

ve metop taeniası eşit seviyededir³³. Ayrıca glifler triglif taeniasının aşağısından başlamaktadır. Fakat bu örneklerde taenia üzerinde yatay şekilde uzanan bant bulunur. Ephesos Nero Stoası'nın friz bloğunda, triglif taeniası ile metop taeniası eşit seviyede işlenmiştir ve glifler de taenianın aşağısından başlamaktadır. Taenia üzerinde ise kyma reversadan oluşan taç profili vardır³⁴. Lyrbe (Seleukeia) Agorası'nın portikosunda³⁵ kullanılan dorik frizde metop ve triglif taeniası eşit seviyededir ve tam glifler ile yarım glifler aynı hizada açılmıştır. Yapı, stil özellikleriyle MS 1. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmiştir³⁶. Oinoanda Mk2 yapısında da triglif ve metop taeniası eşit seviyede işlenmiştir. Ayrıca glifler taenianın aşağısından başlamaktadır ve yarım glifler, tam glifler ile aynı hizada kesilmiştir³⁷. Yapı stilistik olarak MS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmiştir.

Anadolu dışında Hermoupolis Magna'da bulunan triglif-metop bloklarında³⁸, İskenderiye Müzesi'nde bulunan Hellenistik Dönem'e tarihlenen dorik frizlerde³⁹, Erken İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen ve Ptolemais kentinde bulunan dorik peristilin cephesinde⁴⁰, yazıtı ile MÖ 13-12 yılına tarihlenen Philae Augustus Tapınağı'nın dorik frizinde⁴¹ triglif ve metop taeniası eşit seviyededir.

Kilikia Bölgesi'nde sınırlı sayıda ele geçmiş triglif – metop blokları, Tarsus Müzesi'nde bulunan triglif-metop blokları ile yalnızca eşit seviyede işlenmiş triglif ve metop taeniası açısından benzerlik göstermektedir. Tarsus örnekleri, triglif ve metop taeniası ile birlikte,

106; Outschar 1987, 107-110.

33 Gider-Büyüközer 2013, 501-502, kat. no. 5a.6, fig. 138a-b (Kuzey Portiko), 492-494, kat. no. 4.3-4, fig. 126a, b – 128a, b (Tiyatro).

34 Wilberg 1923, Fig. 133; Steskal 2010, lev. 230.1-2.

35 İnan 1998, 16-37; Yıldırım 2014, 76-77, çiz. 45, fig. 136.

36 Yıldırım 2014, 108-110; Yıldırım 2018, 834.

37 Coulton 1982, 45-59, fig. 5.

38 Hermoupolis Magna Ptolemaios Kutsal Alanı'nda bulunan bloklar için bk. Hoepfner 1971, 81-82, 87, fig.9; Pensabene 1993, lev.9, kat no. 62-64; Rumscheid 1994, 53-54, lev. 196.4, 6.

39 Hoepfner 1971, 60, 77, lev. 18, ek 26-27; Pensabene 1993, kat. no. 9, fig. 215, lev. 2. Bloklar MÖ geç 3. yüzyıl – erken 1. yüzyıl aralığına tarihlenmektedir (Pensabene 1993, 314).

40 Kraeling 1962, 64-67, fig. 11, lev. 8B.

41 Borchardt 1903, 73-90, fig. 1, 7-8, lev. 3-5; Pensabene 1993, 6-8, fig. 2, 4,-6, Kat. No. 949; McKenzie, 2007: 166, fig. 287.

devamında yer aldığı düşünülen taç profilinin oldukça yüksek işlenmiş olması bakımından farklıdır. Kilikia Bölgesi'nde varlığı bilinen triglif-metop frizlerinde taç profili görülmemektedir. I nolu blokta triglif ve metop taeniası üzerinde taç profilinin varlığı anlaşılmaktadır. II nolu blokta ise triglif ve metopun üst kısımlarında takip edilen kırılmalar mevcutsa da bir taç profilinin varlığı seçilmektedir. Karia Bölgesi'nde bulunan ve MS 41-54 yıllarına tarihlenen Bargylia Agorası'nın⁴² triglif – metop frizinde, taenia taç profili ile birlikte yüksek çalışılmıştır⁴³. Ayrıca triglif ve metop taeniası eşit yüksekliktedir. Bu açıdan Tarsus örnekleriyle benzerdir. Hierapolis kentinde bulunan birçok triglif-metop frizi yüksek taenia ya da profilli taç kısmı ile işlenmiştir⁴⁴. Tarsus Müzesi friz bloklarına en yakın örnekler MS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen Mermer Stoa'nın dorik frizlerinde görülür⁴⁵. Laodikeia Stadeionu'nda bulunan friz bloklarında triglif üstüne gelen taenia ve taç kısmı yüksek çalışılmıştır. Farklı olarak glifler ters yarım daire şeklindedir. Metoplarda ise kabartma bulunur⁴⁶. Laodikeia Ephesos Kapısı'nın 1 nolu dorik frizinde triglif ve metop taeniası eşit seviyede ve yüksek çalışılmıştır⁴⁷. Glifler taenianın oldukça aşağısından başlamaktadır. Aynı alanda bulunan 7 ve 10 numaralı bloklarda ise taç profili işlenmiştir⁴⁸. Ayrıca kentte bulunan Suriye Kapısı'nın dorik frizinde de glifler taenianın oldukça aşağısından başlar. Bunlar üstte düz bitimlidir. Eşit seviyedeki triglif ve metop taeniasının üzerinde Pergamon ovalolu taç profili vardır. Ephesos ve Suriye Kapıları MS 84-85 yıllarına tarihlenmektedir⁴⁹.

Tarsus Müzesi triglif–metop frizlerinin profil özellikleri açısından dolayı sağlıklı bir oran sağlanamamıştır. Bu nedenle öncelikle metop genişliğinin triglif genişliğine oranı benzer örneklerle karşılaştırılmıştır. Her iki friz bloğunda da metop genişliğinin triglif genişliğine oranı

42 Newton 1865, 56-58; Bean – Cook 1957, 96-97; La Rocca 1992a, 61, fig. 1; La Rocca 1992b, 73; La Rocca 1999, 551-552, lev. 4.

43 Gider-Büyükozer 2013, 515-519, kat. no. 7.3, fig. 156a-b.

44 Hierapolis Apollon Kutsal Alanı Portikosu (Augustus-Tiberius Dönemi), Mermer Stoa (MS. 1. yüzyılın ikinci yarısı), Zeuxis Mezar Anıtı (Julius-Claudiuslar Dönemi) ve Frontinus Caddesi triglif-metop blokları. Bk. Ismaelli 2009, fig. 35-36, 141-142, 423.

45 Ismaelli 2009, 119-163, fig. 142, kat. no. STM 59; Triglif-metop bloğunun ölçüleri için bk. 162, tab. 15.

46 Ismaelli 2009, fig. 402.

47 Bejor – Bonetto 2000, 105-114, fig.6.

48 Bejor – Bonetto 2000, fig. 7 – 8.

49 Bejor – Bonetto 2000, 112.

1,32'dir. Benzer örnek olarak sunulan Mamurt Kale Tapınağı'nda metop genişliğinin triglif genişliğine oranı 1,55'tir⁵⁰. Miletos Antiokhos Stoa'sının metop genişliğinin triglif genişliğine oranı 1,52'dir⁵¹; Miletos Bouleuterionu'nda ise 1,47'dir⁵². Pergamon Kutsal Alanı L Şekilli Stoa'nın ilk katında 1,34 oranı, ikinci katında 1,48 oranı uygulanmıştır⁵³. Priene Kuzey Stoa'da uygulanan oran 1,50'dir⁵⁴. Bargylia'daki dorik frizde uygulanan oran 1,53'tür⁵⁵. Hierapolis Mermer Stoa'nın triglif-metop frizlerinde 1,32-1,04 oranları uygulanmıştır⁵⁶.

Sonuç

Kilikia Bölgesi'nde Arkaik ve Klasik Döneme ait dorik yapıların olmaması, Hellenistik Dönem'e tarihlenen dorik yapılarda⁵⁷ ise triglif-metop frizinin bilinmemesi ve Roma Dönemi yapılarının kesin tarihleme kriterinden yoksun olması nedeniyle, söz konusu Tarsus buluntusu her iki dorik friz için Kilikia Bölgesi dorik yapıları kesin tarihleme hususunda yardımcı olmamaktadır.

Yüksek çalışılmış taenia ve taç profiline ve metop ve triglif oranlarının benzer örnekleri, Tarsus buluntusu her iki dorik frizin geç Hellenistik ve Erken Roma İmparatorluk Dönemi aralığına ait olması (MÖ. 1 – MS 1. yüzyıl) gerektiğine işaret etmektedir.

Antik dönemin önemli kentlerinden biri olan Tarsus'ta anıtsal mimari

50 Blok ölçüleri için bk. Conze – Schazmann 1911, 24, fig. 3-4.

51 Knackfuss 1924, 45, fig. 39.

52 Knackfuss 1908, 23, fig. 30.

53 Bohn 1885, 36.

54 Wiegand – Schrader 1904, 195.

55 Gider-Büyüközer 2013, 289, tab. 36.

56 Ismaelli 2009, 162, tab. 15.

57 Hellenistik Dönem'e tarihlenen Çatiören Hermes Tapınağı'nın kalıntıları arasında dorik bir friz bloğu görülmemektedir. Alanda yalnızca iki adet dorik başlık ve yivsiz sütun tamburları vardır. Çatiören Hermes Tapınağı ile ilgili bk. Bent 1891, 210-211; Heberdey – Wilhelm 1896, 66-67, no. 143; Hellenkemper – Hild 1986, 73-76, fig. 9; Hild – Hellenkemper 1990, 224-225; Tırpan 1994, 418; Durugönül 1999, 116; Durukan 2004, 43 vd.; Alkaç 2007, 37-38; Durukan 2011, Mörel 2017, 381-420. Hellenistik Dönem'e tarihlenen bir diğer dorik yapı, Korykion Antron Tapınağı'dır. Günümüzde tapınak alanında yalnızca dorik yivli sütunlar görülmektedir. Burada daha önce çalışma gerçekleştirmiş olan Feld ve Weber, tapınak kalıntıları arasında triglif-metop frizinin varlığından söz etmektedir. Ancak yayınlarında görmüş olduklarını ifade ettikleri blokların çizimi ya da fotoğrafı yoktur. Bk. Feld – Weber 1967, 254-278. Bugün ise söz konusu edilen bloklara ilişkin arazide kanıtlar bulunamamıştır.

yapıların kanıtları olan buluntular daha çok İon ve Korinth düzenlerine ait elemanlardır⁵⁸. Tarsus Müzesi'nde bulunan triglif-metop bloklarının hangi yapı grubuna ait oldukları ise anlaşılamamaktadır. Ancak blokların benzer ölçülere sahip olmaları, aynı yapının parçaları olduklarının kesin kanıtlarını sunmaktadır. Buna karşın söz konusu bloklar, Tarsus'un antik dönem mimarisinde dor düzeninin kullanıldığına ilişkin şu ana kadar yayınlanmış ilk örnekler olması bakımından önem teşkil ederler.

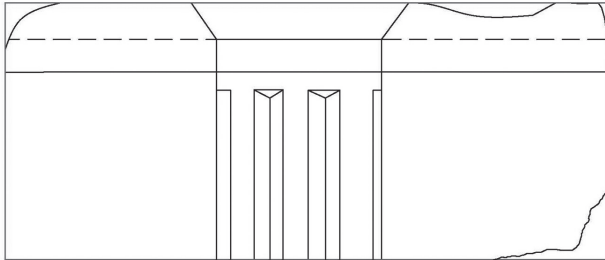
58 Tarsus Müzesi'nde bulunan İon ve Korinth düzenlerine ait mimari elemanların tanımı için bk. Kaplan 2016, 151-183.

Levha 1. Tarsus Müzesi I nolu triglif-metop bloğu.

Levha 2. Tarsus Müzesi I nolu triglif-metop bloğu, üst ve arka yüzey.

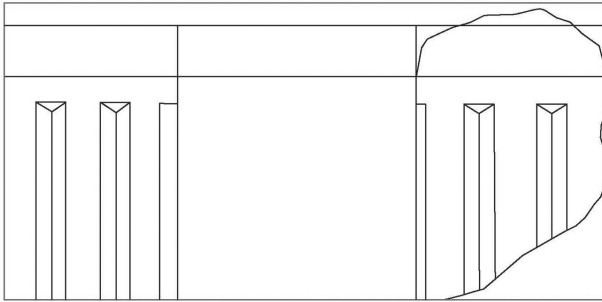
Levha 3. I nolu triglif-metop bloğu, çizim.

Levha 4. Tarsus Müzesi II nolu triglif-metop bloğu.

Levha 5. Tarsus Müzesi II nolu triglif-metop bloğu, alt yüzey.

Levha 6. II nolu triglif-metop bloğu, çizim.

Kaynakça

Adak-Adıbelli 2007

Adak-Adıbelli, I., "Tarsus Roma Hamamı 2006 Yılı Kazısı", MKKS 16, 101-114.

Adak – Adıbelli 2013

Adak-Adıbelli, I., "Tarsus Roma Hamamı 2011 Yılı Çalışmaları", II. Tarsus Kent Sempozyumu, 192-203.

Alkaç 2007

Alkaç, E., "Dağlık Kilikia'da Tapınım: Tapınaklar ve Kültler", Mersin Arkeolojik Kültür Envanteri (ed. Ü. Aydınoglu), 35-42, Mersin Valiliği.

Alkaç – Kaplan 2017

Alkaç, E., – Kaplan, D., Bir Başkentin Tarihi ve Anıtları Tarsus, İstanbul.

Baydur – Seçkin 2001

Baydur, N., – Seçkin, N., Donuktaş Kazı Raporu, İstanbul.

Bean – Cook 1957

Bean, G. E., – Cook, J. M., "The Carian Coast III", BSA 52, 58-146.

Bejor – Bonetto 2000

Bejor, G., – Bonetto, J., "La ricognizione del 1999: dalla Porta Efesia all'Agorá occidentale", Laodicea di Frigia I (ed. G. Traversari), RdA Supplement 24, 105-124.

Bent 1891

Bent, J. T., "A Journey of Cilicia Tracheia", The Journal of Hellenistic Studies, vol.12, 206-224.

Berns 1999

Berns, C., "Der Hellenistische Grabturm von Olba", Olba II, 111-129.

Berns 2003

Berns, C., Untersuchungen zu den Grabbauten der fruhen Kaiserzeit in Kleinasien. Asia Minor Studien 51, Bonn.

Bohn 1885

Bohn, R., Das Heiligtum der Athena Polias Nikephoros, AvP II, Berlin.

Borchardt 1903

Borchardt, L., "Der Augustustempel auf Philae", Jahrbuch des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts 18, 73-90.

Conze – Schazmann 1911

Conze, A., – Schazmann, P., Mamurt-Kaleh: Ein Tempel der Göttermutter unweit Pergamon, Berlin.

Coulton 1968

Coulton, J. J., "The Stoa at the Amphiarraion, Oropos", *The Annual of the British School at Athens*, vol 63, 147-183.

Coulton 1982

Coulton J. J., "Oinoanda: The Doric Building (Mk2)", *Anatolian Studies* 32, 45-59.

de Chaisemartin – Theodorescu 1991

de Chaisemartin, N. – Theodorescu, D., "Recherches préliminaires sur la frons scaenae du théâtre", *Aphrodisias Papers 2* (ed. R. R. R. Smith – K. T. Erim), *JRA Supplemental Series 2*, 29-65.

Durugönül 1998

Durugönül, S., "1996 Yılı İçel İli (Antik Dağlık Kilikya) Yüzey Araştırması ile Kuleler – Kaleler ve Yerleşimlere Olan İlişkileri", *15. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 1. Cilt, 281-293.

Durugönül 1999

Durugönül, S., "Verwaltung und Glauben Der Olbier Im Rauhen Kilikien", *Asia Minor Studien*, Band 34, 111-124.

Durugönül 2001

Durugönül, S., "Die Kaiserzeitliche baupolitik im Rauhen Kilikien am beispiel zweier tempelbauten", *Beihefte Der Bonner Jahrbücher*, Band 53, 157 – 161.

Durukan 2003

Durukan, M., "Olba/Diocaesarea'daki piramit çatılı mezar anıtının tarihlenmesi üzerine yeni bir görüş", *Olba VII*, 219-238.

Durukan 2004

Durukan, M., "Olba Bölgesi ve Bölgede Kullanılan Polygonal Duvar Tekniği", *Anadolu/Anatolia* 26, 39-63.

Durukan 2011

Durukan, M., "Olba Territoryumunda Hellenleştirme ve Romalılaştırma Politikalarının Arkeolojik İzleri", *Adalya XIV*, 137-188.

Durukan 2019

Durukan, M., *Diocaesarea'daki Piramit Çatılı Kule Mezar II. Polemon'un mezarı olabilir mi?*, *Olba: Hanedanlık ve Sonrası*, Mersin, 2019.

Er-Scarborough 1991

Er-Scarborough, Y., *The Funerary Monuments of Cilicia Tracheia*. Ph. D. dissertation Cornell University.

Er-Scarborough 2017

Er-Scarborough, Y., *The Funerary Monuments of Rough Cilicia and Isauria*. BAR International Series 2846, BAR Publishing, Oxford.

Erim 1973

Erim, K., "1971 Excavations at Aphrodisias in Caria", *TürkArkDerg* 20-1, 63-87.

Erim 1978

Erim, K., "Recent Discoveries at Aphrodisias", *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, Vol. II, 1065-1076.

Erim 1981

Erim, K., "Aphrodisias 1980", 3. Kazı Sonuçları Toplantısı, 21-29.

Erim 1983

Erim, K., "Aphrodisias Kazısı 1981 Çalışmaları", 4. Kazı Sonuçları Toplantısı, 297-311.

Erim 1984

Erim, K., "Aphrodisias 1982", 5. Kazı Sonuçları Toplantısı, 275-283.

Fedak 1990

Fedak, J., *Monumental Tombs of the Hellenistic Age*, Canada.

Feld – Weber 1967

Feld, O., – Weber, H., "Tempel und Kirche über der Korykischen Grotte (Cennet – Cehennem) in Kilikien", *Istanbul Mitteilungen*, Band 17, 254 – 278.

Gider-Büyüközer 2013

Gider-Büyüközer, Z., *Karia Bölgesi Dor Mimarisi*, Selçuk Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya.

Gider-Büyüközer 2019

Gider-Büyüközer, Z., "Anadolu Dor Mimarisi: MÖ 4. Yüzyıl", *Arkhaia Anatolica*, *Anadolu Araştırmaları Dergisi*, Volume 2, 102-165.

Heberdey – Wilhelm 1896

Heberdey, R., – Wilhelm, A., *Reisen in Kilikien*, Wien.

Held 2008

Held, W., "Der Donuktaş in Tarsos. Überlungen zur Rekonstruktion und Funktion eines Kolossaltempels", *Olba* 16, 163-192.

Held – Kaplan – Burwitz 2015

Held, W., – Kaplan, D., – Burwitz, H., "Tarsus Donuk Taş Tapınağı. 2012 – 2013 Yılları Yüzey Araştırmaları ve Sonuçları", *Mersin Arkeolojik Kazıları ve Araştırmaları* (Ed. Ü. Aydınöğlü), 148-165.

Hellenkemper – Hild 1986

Hellenkemper, H., – Hild, F., Neue Forschungen in Kilikien. Wien.

Hild – Hellenkemper 1990

Hild, F., – Hellenkemper, H., Kilikien und Isaurien, Tabula Imperii Byzantini, Band 5. Wien.

Hoepfner 1971

Hoepfner, W., Zwei Ptolemaierbauten. Das Ptolemaierweihgeschenk in Olympha und ein Bauvorhaben in Alexandria, AM-BH 1, 1971.

Hueber 1987

Hueber, F., “Der Baukomplex einer julisch-claudischen Kaiserkultanlage in Aphrodisias”, J. d. La Gèniere – K. T. Erim – Chaisemartin, N. d. (Ed.). Aphrodisias de Carie, Colloque du Centre de recherches archeologiques de l'Université de Lille III, 13 novembre, 1985 içinde (ss.101-122). Paris: Éditions Recherche sur les Civilisations.

Ismaelli 2009

Ismaelli, T., Hierapolis di Frigia III: Architettura Dorica a Hierapolis di Frigia, İstanbul.

İnan 1998

İnan, J., Toroslarda Bir Antik Kent Lyrbe? – Seleukeia?, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul.

Kaplan 2016

Kaplan, D., “Tarsus Müzesi'ndeki Roma Dönemi Mimari Elemanları”, Tarsus Müzesi Taş Eserleri, Heykeltıraşlık ve Mimari Plastik Eserler (ed. S. Durugönül), İstanbul.

Keil – Wilhelm 1931

Keil, J., & Wilhelm, A., Denkmaler aus dem Rauhen Kiliken. Monumenta Asia Minoris Antiqua III, Manchester.

Knackfuss 1908

Knackfuss, H., Das Rathaus von Milet, Milet 1.2, Berlin.

Knackfuss 1924

Knackfuss, H., Der Südmarkt und die benachbarten Bauanlagen, Milet 1.7, Berlin.

Kraeling 1962

Kraeling, C. H., Ptolemais, City of The Libyan Pentapolis, Chicago.

La Rocca 1992a

La Rocca, E., “Archaeological Survey in the Gulf of Mandalya, 1988-89”, 9. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1992, 60-61.

La Rocca 1992b

La Rocca, "Archaeological Survey in the Gulf of Mandalya, 1990", 9. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 72-73.

La Rocca 1999

La Rocca, E., "Archaeological Survey in the Territory of the Gulf of Mandalya: Results of the 1993-1997 Campaigns", 16. Araştırma Sonuçları Toplantısı II. Cilt, 547-567.

Linnemann 2013

Linnemann, J. C., Die Nekropolen von Diokaisareia. Diokaisareia in Kilikien, Bd 3. Berlin.

McKenzie 2007

McKenzie, J., The Architecture of Alexandria and Egypt, c. 300 BC to AD 700. New Haven, Conn.

Mörel 2017

Mörel, A., "Dağlık Kilikia Bölgesi'nde Bir Kırsal Yerleşimin Gelişimi: Çatiören Örneği", Olba XXV, 381-420.

Newton 1865

Newton, C. T., Travels and Discoveries in the Levant, Vol. II, London.

Outschar 1987

Outschar, U., "Betrachtungen zur Kunstgeschichtlichen Stellung des Sebasteions in Aphrodisias", Aphrodisias de Carie, Colloque du Centre de recherches archeologiques de l'Université de Lille III, 13 novembre, 1985 (ed. J. d. La Gèniere – K. T. Erim – Chaisemartin, N. d.), 107-112.

Pensabene 1993

Pensabene, P., Elementi architettonici di Alessandria e di altri siti egiziani, Repertorio d'Arte dell'Egitto Greco-Romano, Serie C, Volume III, Roma.

Rumscheid 1994

Rumscheid, F., Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus I-II, Mainz, Berlin.

Schrammen 1906

Schrammen, J., Der große Altar, der obere Markt, AvP III, Berlin.

Söğüt 1998

Söğüt, B., Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları, Selçuk Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya.

Şahin 2007

Şahin, H., "Doğu Dağlık Kilikia: Polis-Khora İlişkileri Üzerine İlk Düşünceler", CollAn VI, 115-179.

Şahin 2008

Şahin, H., “Dağlık Kilikia 2007: Yerleşim Tarihi ve Epigrafiya Araştırmaları, Rough Cilicia 2007: Settlement History and Epigraphy Surveys”, *Anmed* 6, 120-129.

Şahin 2009

Şahin, H., “Dağlık Kilikia 2007: Yerleşim Tarihi ve Epigrafiya Araştırmaları”, 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, I. Cilt, 437-456.

Şahin 2010

Şahin, H., “Dağlık Kilikia Yerleşim Tarihi ve Epigrafiya Araştırmaları 2008”, 27. Araştırma Sonuçları Toplantısı, III. Cilt, 17-28.

Şahin – Özdizbay 2014

Şahin, H., – Özdizbay, A., “Dağlık Kilikia Kurşun Kalesi Tapınağı ve Stoasına İlişkin Yeni Öneriler”, *Adalya* XVII, 85-121.

Steskal 2010

Steskal, M. *Das Prytaneion in Ephesos. Ephesos XIV/4*, Wien.

Tırpan 1994

Tırpan, A. A., “Kilikya Tracheia'da Poligonal Taş Örgülü Duvarlar”, XI. Türk Tarih Kongresi, 5-9 Eylül 1990, 405-424.

Toynbee 1971

Toynbee, J. M. C., *Death and Burial in the Roman World*, London.

Wannagat 2005

Wannagat, D., “Neue Forschungen in Uzuncaburç 2001- 2004: Das Zeus Tempels Heiligtum und die Stadt Diokaisareia”, *AA* 2005/1, 117 – 216.

Will 1949

Will, E., “La Tour funéraire de la Syrie et les monuments apparentés”, *Syria* 26, 3-4, 258-312.

Wiegand – Schrader 1904

Wiegand, Th., – Schrader, H., *Priene*, Berlin.

Wilberg 1923

Wilberg, W., *Die Agora, Forschungen in Ephesos III*, Wien.

Yıldırım 2014

Yıldırım, N., *Lyrbe Agorası, Akdeniz Üniversitesi (Yayımlanmamış doktora tezi)*, Antalya.

Yıldırım 2018

Yıldırım, N., “Lyrbe Agorası”, *Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu*, 4-7 Kasım 2015, Antalya, 831-844.

Zoroğlu 1996

Zoroğlu, L., “Tarsus Cumhuriyet Alanı 1994 Yılı alışmaları”, 17. Kazı Sonuçları Toplantısı II. Cilt, 245-262.

Zoroğlu 1997

Zoroğlu, L., “Tarsus Cumhuriyet Alanı 1995 Yılı alışmaları”, 18. Kazı Sonuçları Toplantısı II. Cilt, 401-408.

Zoroğlu – Adıbelli – Doğan 1999

Zoroğlu, L., - Adıbelli, H., - Doğan, M., “Tarsus Cumhuriyet Alanı 1997”, 20. Kazı Sonuçları Toplantısı II. Cilt, 463-474.

Seleucia | Sayı X | Mayıs 2020

Artemis Tapınağı ve Altın Sardes'in Kraliçeleri
Queenly Gifts to Golden Sardis and the Temple of Artemis
Fikret K. Yegül
9

İzmir Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Kilya Figürini
A Group of Kilia Figurines from the Archaeological Museum of İzmir

Barış Gür - Ayşe Füzuran Caman
35

Silifke Müzesi Örnekleri Bağlamında Roma Dünyasında
Cam Çubukların İşlevleri Konusunda Görüş ve Öneriler
*Suggestions and Views About The Functions of Glass Rods in
The Light of Two Examples from The Museum of Silifke*
Emel Erten
57

Niğde, Ulukışla'da Lulua (Lülüve) Kalesi
The Lulua (Lülüve) Castle in Ulukışla, Niğde
Lale Yılmaz - Halil Sözlü
75

Kurul Kalesi Pişmiş Toprak Kandilleri
Terracotta Oil Lamps from Kurul Fortress
Leyla Yorulmaz
97

Elazığ Müzesi'nden Bir Grup Urartu Mühürü
A Group of Urartian Seals from the Elazığ Museum

Pınar Pınarcık - Bilcan Gökce
127

Phokai'a'nın Hellenistik ve Roma Dönemi Mezarları ile
Ölü Gömme Gelenekleri
*Burial Customs and Tombs in Hellenistic and Roman Period
Tombs of Phocaea*

Sabri Arıcı
155

Mersin Müzesi'nden Hellenistik Dönem'e Ait Bir
Mezar Steli
*A Grave Stele at the Hellenistic Period from Mersin
Museum*

Ulus Tepebaş - Handegül Canlı
185

Olba'dan Roma Erken İmparatorluk Dönemi Üfleme
Cam Buluntuları

Early Imperial Blown-Glass Finds from Olba
Emel Erten - Emine Akkuş Koçak
201

Pontos Bölgesi Basamaklı Tünellerinin Köken ve
İşlevleri Üzerine Bazı Öneriler
*Some Suggestions on Origins and Functions of the Stepped
Tunnels in Pontos Region*

S. Yücel Şenyurt - Ahmet Emirhan Bulut
227

Bingöl Şerevdirin Yaylası'nın Kaya Üstü Resimleri ve
Kaya Altı Yerleşiminin Değerlendirilmesi
*The Evaluation of On-Rock Pictures and Under-Rock
Settings of Bingöl Şerevdirin Plateau*

Sırrı Tiryaki
251

Anemurium Nekropol Kilisesi Heraclius Definesi
A Heraclius Hoard in Anemurium Necropolis Church
Kasım Oyarçin - Mehmet Tekocak
269

Kurul Kalesi Kazılarında Ele Geçen Kalıp Yapımı
Kabartmalı Kâseler
The Moldmade Relief Bowls found in Kurul Fortress
S. Yücel Şenyurt - Leyla Yorulmaz
297

Miletos'tan (Ionia) Koç Başlı Saplı Bir Patera
*A Terracotta Handled Patera with Ram Head from Miletus
(Ionia)*

Reyhan Şahin
329

Tarsus Müzesi'nden İki Triglif-Metop Frizi
Two Trygiph-Metope Friezes from the Tarsus Museum
Gamze Evgen
355

Olba Manastırı Kazıları Üzerine Değerlendirmeler
*Some Observations on The Excavation in The Monastery
of Olba*

Murat Özyıldırım
375

Kitap Tanıtımı
Book Review

Roman Architecture and Urbanism - From the Origins
to Late Antiquity

Emel Erten
389

Antik Dönemden Osmanlı Dönemine Smyrna/İzmir
Kemik Objeleri
Halil Özkan
395

ISSN 2148-4120

ISBN 978-605-9636-41-2

9 786059 636414

